

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 323. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357916720/facsimile.pdf> (tilgået 01. december 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

Toner ind i Møleriet.» O musikalske Malerkunst! Havde Goethe saa ikke Ret i at finde mere Musik end Maleri i Bogen?

Højest betegnende er det nu, at Den, der saaledes har svælget i en fattig og gold Naturs fantastiske Skyggespil, føler sig ganske ilde tilpas, naar han staar overfor et rigt og yppigt Landskab, der sprudler af Sundhedens Saft og Kraft som Syd-Englands. Shakespeare har havt faa saa inderlige og lidenskabelige Beundrere som Tieck. Meget naturligt nærrede han Ønsket om engang at staa midt i de Omgivelser, i hvilke hans store Lærer og Mester havde tilbragt sit Liv, og hvorfra han havde indsuet sine første Indtryk. Han ventede sig selvfølgelig meget. Men ak! hvilken Skuffelse! I Shakespeares Natur følte Shakespeares indbildte Aandsbeslægtede sig ilde tilpas. Hvad der udmærker Syd-Englands Landskab, er en næsten utrolig Frodighed og Kraft. Men Grøden er for Romantikeren upoetisk, fordi den er nyttig, fordi den har et Formaal; kun den Blomst er romantisk, der aldrig sætter Frugt. Man fatter da Skuffelsen. Ingensteds ser man saa mægtige, saa bredtskyggende Egetræer, ingensteds saa højt og saftigt Grønsvær. Saa langt Øjet rækker, breder det uendelige grønne Græstæppe sig ud over bølgende Høje og fede Enge, hvor det prægtige Hornkvæg græsser og tygger Drøv. Hvide, gule, blaa Markblomster og Kornblomster afbryder massevis Farvens Ensformighed og udaander en Duft, som Luftens stadige Fugtighed gør saa frisk, at den aldrig bedøver. Hele denne Vegetation er frisk, ikke som Sydens formfuld og plastisk. Den vandrige, vædskerige Plante varer ikke længe, Livet strømmer flygtigt og rask igennem den. Om Træer og Planter ligger den fugtige Luft som en lysende Damp, hvis bløde Flor i Almindelighed fanger og mildner Solstraalerne, og over den lyseblaa Himmel glider som i Danmark bestandig et Skylag. Er Himlen imellem Stunder fuldkommen klar, og lykkes det Solstraalen et Øjeblik uden nogen Gennemfart gennem Taager at naa til Jorden, da lyser Regn- og Dugdraaberne paa det friske saftige Græs og paa de utallige brogede Blomsters silke- og fløjelsagtige Kronblade stærkere end Perler og Guld. Hvad gør det, at dette Græs er bestemt til at fortæres? Hører det ikke netop til dets Skønhed, at det ser saa nærrende ud? Hvad gør det, at de frugtbare Agre er dyrkede med alle Agerdyrkningskunstens fortrinligste Redskaber, eller at Kvæget er passet og pudset med den sindrigste Omhu, ser ikke Dyr- og Planteverdenen netop derved saa

kraftig, nærende og velnæret ud? Det er ganske vist ikke Ørkenens eller Oceanets eller Schweizerlandskabets storladne Skønhed. Men skulde denne Natur ikke have sin Poesi? hvem har en Aftenstund opholdt sig i Parkerne ved Kew med deres uhyre gamle Ege og har ikke følt sig stærkt fristet til at give Alfedansen fra *Skær-sommernatsdrømmen* eller *De lyslige Kvinder i Windsor* disse Omgivelser til Sceneri! Det var i disse Omgivelser, at Shakespeare digtede dem. Man aner, med hvilke Øjne han saa paa dette Landskab. — Med hvilke Øjne betragter Tieck det?

«Endelig ønskede han — fortæller Köpke — at lære England udenfor London at kende. Hvorhen kunde denne Udflugt gaa, om ikke til Shakespeares Fødested? Han tog først til Oxford. Men heller ikke Naturen her kunde Tieck afvinde nogen Smag. Det var et yppigt grønt, et herligt dyrket Land, hvorigennem de kørte; men det var en lavet, tilskaaret Natur [ingen Urpoesi!], Oprindelighedens Karakter havde den tabt. Den manglede Umiddelbarheden, hin Hellighed, som han kaldte det, der tiltaler Gemyttet, og som saa ofte havde rørt ham i Hjemmets fattige Egne. Ved Industrien var den bleven berøvet sin digteriske Duft.»

Det er da altsaa klart, at der i den hjemlige Natur maa have været Noget, der kom hans personlige Aandsretning imøde. Den fantastiske Naturbetragtning vilde ikke have naaet en saadan Højde netop i dette Land, hvis der ikke i selve Naturen her var noget Fantastisk. Tydeligt nok er den tyske Natur kommen den fantastiske Betragter i Møde paa Halvvejen.

I første Bind af dette Værk blev det gennem en Skildring af italiensk Natur paavist, af hvilken uromantisk Art dennes højeste Skønhed er. Trods Schwarzwald og trods Blocksbjerg kan den tyske Naturs Skønhed heller ikke ligefrem kaldes fantastisk; thi som Taine har sagt: alene Kunstens Skønhed er fantastisk, Naturens er mere end fantastisk; det Fantastiske eksisterer ikke udenfor vor menneskelige Hjerne. Men Naturen kan frembyde Tilknytningspunkter for en vis Art Fantasteri. Især maa man mærke, at det ejendommelige tyske Landskab er uden Berøring med Havet og mangler det vide befriende Pust, som Havet giver. Disse Flod- og Bjerglandskaber har aldrig den aabne frie Synskres, hvortil vi er vant.

Dog lad mig for ikke at udtrykke mig almindeligt gaa lige løs paa selve den Natur, i hvilken Tieck længst og stadigst levede, Egnen omkring Dresden, det saakaldte sachsiske Schweiz.